

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filozofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dolní Počernice na konci druhé světové války

Dolní Počernice at the End of the World War II

Michaela Zimmermannová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Dějepis se zaměřením na vzdělávání – Německý jazyk se zaměřením
na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Dolní Počernice na konci druhé světové války potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. července 2021

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala prof. PhDr. Janu Županičovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky při psaní práce. Také bych ráda poděkovala všem pamětníkům za to, že si na mě udělali čas a pověděli mi o válečných dnech.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá novodobou historií pražské městské části Dolní Počernice. Konkrétně je zaměřena na poslední měsíce druhé světové války. Cílem je shrnout a popsat vybrané období a všechny důležité události, které mu předcházely. V práci je velmi okrajově zahrnuto i dění v sousedních obcích. Je zde popsána například také odbojová činnost v Dolních Počernicích v průběhu druhé světové války a její významné osobnosti nebo zde nalezneme informace o náletech probíhajících na konci války v Protektorátu, či podrobný popis posledních válečných dnů.

Ke splnění cíle byla využita kompilativní metoda z archivních materiálů a odborné literatury nebo také pomohly k napsání práce osobní poznatky z rozhovorů s některými pamětníky této doby.

Práce byla napsaná také za účelem praktického využití v dolnopočernických vzdělávacích institucích např. během hodin občanské výchovy nebo dějepisu.

Klíčová slova:

Druhá světová válka, historie, odboj, Dolní Počernice

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the modern history of the Prague district of Dolní Počernice. Specifically, it focuses on the last months of World War II. The goal is to summarize and describe the selected historical period and all important events that preceded it. The work also very marginally includes events in neighboring municipalities. It also describes, for example, activities of resistance in Dolní Počernice during the Second World War and its important figures or we can find information about air raids taking place at the end of the war in the Protectorate, or a detailed description of the last days of the war.

A comparative method of archive materials and literature was used to achieve the goal. And I also used a personal experience from talking to witnesses of this era helped to write the thesis.

The work was also written for the purpose of practical use in local educational institutions, for example during civics or history classes.

Key words

World War II, history, resistance, Dolní Počernice

Obsah

ÚVOD.....	7
1. Dolní Počernice před druhou světovou válkou (1918-1938).....	9
2. Druhá světová válka v Dolních Počernicích (1939-1945).....	12
2.1 Konec druhé světové války.....	18
2.2 Květnové povstání	18
3. Konec druhé světové války v Dolních Počernicích.....	20
3.1 Kampfgruppe Reimann.....	23
4. Poslední dny války v Dolních Počernicích den po dni.....	25
4. květen.....	25
5. květen.....	25
6. květen.....	28
7. květen.....	28
8. květen.....	29
9. květen.....	29
Vojín Bakurin/Polosin.....	30
5. Oběti války v Dolních Počernicích	33
6. Dolní Počernice po druhé světové válce	35
Závěr.....	37
Seznam použitých informačních zdrojů	38

ÚVOD

„Ve vzdálenosti asi dvou hodin na východ od Prahy leží podél vídeňské silnice v otevřené krajině, která není beze všeho původu přírodního, nevelká dědina Dolní Počernice, která k nejstarším osadám celého okolí náleží...“¹

Bakalářská práce se zabývá tématem druhé světové války, a to především jejím koncem, v pražské městské části Dolní Počernice. Počernice mají velmi zajímavou historii. Nejsou tedy příliš významné na úrovni celostátní, ale na regionální úrovni hrály po staletí celkem důležitou roli. Počernice nachází na východě hlavního města Prahy, ke kterému se přidaly až v roce 1974 – na konci druhé světové války byly tedy ještě součástí okresu Praha – venkov. První písemná zmínka o nich pochází již z roku 1323², kdy bylo vysazeno právem dědičným 10 lánů věrohodným mužům. Jejich poloha je pro regionální historii velmi důležitá – nejprve zde vedla hlavní cesta z Vídně do Prahy (ta je v dnešní době kopírována Českobrodskou ulicí). U cesty stál místní hostinec Barborka, kde se na jedné z posledních zastávek před Prahou zastavovali rakouští panovníci jako Marie Terezie nebo František Josef I. Později, v 19. století, když se stavěla železnice, která by spojila obě hlavní města, tak byla trasa také postavena přes Dolní Počernice. S tím souviselo také vybudování dnešního Masarykova nádraží. Dráha byla vystavěna v letech 1843-1845. První zastávka za branami Prahy byla v nedalekých Běchovicích. V důsledku stavby železnice vznikl v Počernicích nový viadukt. První vlak zde projel 20. srpna 1845. V současné době žije v Dolních Počernicích necelých 3000 obyvatel, a ačkoliv se za posledních pár let velmi rozrostly, žije zde podobný počet lidí jako těsně před druhou světovou válkou.

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala právě díky zajímavé historii Dolních Počernic a také z toho důvodu, že tu celý život žiji a o historii tohoto místa se velmi zajímám. Nejvíce pozoruhodné se mi zdálo téma druhé světové války a už v předchozích letech jsem se setkala s mnoha zajímavými lidmi, kteří mi vyprávěli své vlastní zážitky z konce války, proto bylo toto téma nakonec jasnou volbou. Dala jsem si za cíl vypracovat jednotný text ke konci druhé světové války v Dolních Počernicích a pokusit se objasnit některé nejasnosti, popř. neúplné informace. Jako cíl si dávám také možné využití poznatků z práce při výuce dějepisu a občanské výchovy

---

¹ KAŠIČKA, František. *Dolní Počernice: z dějin naší obce*. Praha: Úřad Městské části Praha - Dolní Počernice, 2013, s. 1. ISBN 978-80-260-5106-0.

² PROFOUS, Antonín. Místní jména v Čechách. [online]. © Ústav pro jazyk český, 2011. s. 390. [cit. 2019-07-10]. Dostupné z: <http://mjc.ujc.cas.cz/search.php>

na dolnopočernické základní škole. V rámci OV může práce sloužit jako pomocný materiál pro okruhy naše obec nebo náš region.

Ke splnění mého stanoveného cíle mi pomůžou místní spoluobčané, kteří vybrané období zažili. Rozhovory s pamětníky probíhaly průběžně již několik let. Samozřejmě každý může jistě události vnímat jinak, ale alespoň se dozvím některé informace z trochu jiného úhlu pohledu. Dále použiji různé odborné publikace, např. knihy dolnopočernického historika Františka Kašičky „*Dolní Počernice*“ a „*Dolní Počernice – Z dějin naší obce*“. Další zajímavé informace o konci druhé světové války budu hledat především v knihách Mgr. Tomáše Jakla, který je na dané téma odborník. Z jeho publikací využiji například „*Květen 1945 v českých zemích: May 1945 in the Czech lands: pozemní operace vojsk Osy a Spojenců*“, „*Květnové vítězství: konec skupiny armád Střed*“ nebo „*Barikády a bojiště Pražského povstání: letecká válka mezi Labem a Orlickými horami 1938-1945*“. Další důležitou publikací pro mě bude „*Pod palbou hloubkařů: útoky amerických a britských stíhacích letounů na pozemní cíle v českých zemích v letech 1944 a 1945*“ od PhDr. Filipa Vojtáška, jelikož na konci druhé světové války probíhalo mnoho náletů v Protektorátu Čechy a Morava, a Dolní Počernice to také, ať už přímo nebo nepřímě, neminulo.

Další zdroje, které použiji při psaní bakalářské práce, jsou místní kroniky. Především tedy II. kronika obecné školy v Dolních Počernicích z let 1921-1939, dále školní kronika z let 1940-1969, Pamětní kniha obce dolnopočernické (1923-1950) a Paměti: Kronika Dolních Počernic psané kronikářem Vučkou ve dvacátých až padesátých letech 20. století.

Bakalářská práce bude složená z několika kapitol. Nejprve budu popisovat období první republiky v Dolních Počernicích – tedy události, které nakonec vedly k samotné válce, následně druhou světovou válku a na závěr budu pojednávat o hlavním tématu své práce – Konec druhé světové války. Tato kapitola se bude skládat z mnoha dalších podkapitol – konec druhé světové války v Dolních Počernicích, květnové dny, oběti války apod.

1. Dolní Počernice před druhou světovou válkou (1918-1938)

Na úvod začnu ještě obdobím, které teprve vedlo k druhé světové válce, a to meziválečným obdobím. Jak víme, první světová válka skončila mírem podepsaným 11. listopadu 1918. V návaznosti na Andrásyho nótu se ale na území nově vyhlášeného československého státu začalo slavit již 28. října. Dolnopočerničtí učitelé ještě v tento den vysvětlovali žákům, jaké dříve byly špatné časy a jak nás ti zlí Habsburkové trápili a teď se budou, díky Masarykovi a dalším československým vlastencům a také americkému prezidentovi Woodrowu Wilsonovi, mít všichni lépe³. Historie se začíná tedy vyprávět z jiného úhlu pohledu a začínají se slavit narozeniny jiné hlavy státu. Přikládám také citát ze školní kroniky, kde byly zmíněné události popisovány: „*Lze stručně říci: Masaryk, jeho druzi a české legie vybojovali nám za hranicemi naši československou republiku.*“⁴

Na ty počernické občany, kteří padli na bojištích, se po válce nezapomnělo. A byl jim, jako na mnoha dalších místech, vystavěn památník. Památník obětem první světové války byl odhalen až 7 let po ukončení války, 26. července 1925, na návsi – před dnešním městským úřadem (dříve parčík před domem Jindřicha Dubského). Byl postaven díky dvacetičlennému komitétu, který si dal za úkol nějaký památník pro naše hrdiny vytvořit. Předsedou byl Jan Marek, dalšími členy byli Emílie Kozlová, Václav Alexandr, Vendelín Engler (farář), František Kozel (starosta obce), František Rola, Václav Bílek a mnoho dalších⁵. Památník byl navržen architektem Antonínem Cechnerem. Na památníku je napsán citát: „*Nebyla marnou vaše oběť bratři. Jí vděčně vzpomíná svobodný Čech*“ a také jména všech dvaceti devíti padlých počernických obyvatel.

Po první světové válce byl starostou pan baron Vojtěch von Dercsenyi (než v červnu 1919 nastoupil výše zmíněný František Kozel). Z této doby máme zaznamenaných několik zajímavých příhod. Dolní Počernice se nacházejí nedaleko obce Koloděje. Na kolodějském záměčku často pobýval prezident Tomáš Garrigue Masaryk a cestou do Prahy jezdil právě přes Počernice. Místní na něj často mávali u silnice. Jednoho dne šla podél silnice paní Urbanová, která nesla koláče. Masarykovi je nabídla a on jí je pochválil. Také pan starosta si chtěl s prezidentem popovídat, připravil si pro něj dokonce řeč. Bohužel byl tak nervózní, že nedokázal říct jediné slovo, a než se odhodlal promluvit, byl prezident pryč⁶. V roce 1925 došlo také na postupnou elektrifikaci Dolních Počernic, včetně místní školy.

---

³ *Kronika školní. 1891-1920. Dolní Počernice, s. 174.*

⁴ Tamtéž.

⁵ VUČKA, Josef. *Paměti: Kronika Dolních Počernic. Dolní Počernice, 1921-1958.*

⁶ Tamtéž

V roce 1919 byl v Počernicích založen Sokol. Jeho tělocvična se nacházela u Barborky – chodilo se do ní ze dvora hostince. Tu také využíval místní divadelní soubor. Za zrodem počernického Sokola stál Václav Batěk, který se později stal také starostou nově založené organizace. Dne 12. ledna 1919 se konala schůzka, která ustanovovala vznik Tělocvičné jednoty Sokol v Dolních Počernicích. První sokolské cvičení se konalo již 10. února 1919 v učebně ve škole. Koncem roku 1919 měl dolnopočernický Sokol již 190 členů. Kupovaly se další pomůcky díky penězům, které se vydělaly na různých akcích⁷. Vždy na úvod roku se konal sokolský ples, pak proběhly volby a v průběhu roku se pořádaly akce jako masopust, pomlázková apod. Některé akce se konají v Počernicích dodnes, ale už pod záštitou MÚ. Brzy začali místní sokolové přemýšlet o výstavbě nové tělocvičny, který by byla jen pro Sokol a nemuseli by se o ni s nikým dělit. Odkoupili tedy pole ležící naproti škole od bratra Vojtěcha Dercsenyiho a v roce 1929 se začalo stavět. Nová tělocvična Sokola, která je na stejném místě dodnes, byla slavnostně otevřena v roce 1930. Tělocvična později nesloužila pouze Sokolům, ale také dalším místním spolkům jako např. Katolická mládež nebo Vzdělávací a podpůrný spolek pro Dolní Počernice a okolí – také zvaný Rokytka. V roce 1939 měli dolnopočerničtí sokolové slavit dvacetileté výročí založení místní organizace, z politických důvodů se už ale velkolepá oslava nekonala. Druhá světová válka utlumila na několik let nejen tělovýchovné aktivity, ale i ostatní spolkový život v Dolních Počernicích. Obnoven byl až v roce 1946.

V roce 1935 se v Dolních Počernicích konal III. Mezinárodní závod automobilů, který byl bohužel doprovázen tragickými nehodami. Závodník pan Turek havaroval v zatáčce na Českobrodské ulici se svou spolujezdkyní E. Slavíkovou. Museli podstoupit náročné operace, ale po dvou měsících, kdy se již alespoň částečně zotavili, se přijeli podívat na místo nehody a poděkovali členům Československého červeného kříže za poskytnutou první pomoc a rychlý převoz místními občany do nemocnice.

Na jaře roku 1938 se počerničtí občané stali svědky zvláštní události. V okolí prolétávala stíhačka. Její pilot ale při jednom z manévřů, kdy se otáčel vzhůru nohama, ze stíhačky vypadl. Na poslední chvíli se mu ale rozevřel padák a on tak bezpečně dopadl na místní hřbitov. Letoun se zřítil na jedno z polí u Jahodnice (nedaleko Počernic).

Ještě si dovolím připsat jednu zajímavost o dolnopočernické škole z této doby. Ještě před první světovou válkou učil ve škole jeden muž, který se později stal školním inspektorem, takže ji v období první republiky celkem často navštěvoval, i když z trochu jiné pozice. Tento muž se

---

⁷ KAŠIČKA, František. *Dolní Počernice*. Dolní Počernice, 2007, s. 85. ISBN 978-80-254-0110-1.

jmenoval Vojta Beneš. Ačkoliv to není jméno nijak neobvyklé, nejedná se o shodu náhod – byl to totiž bratr pozdějšího prezidenta Edvarda Beneše.

V září roku 1938 byla podepsaná Mnichovská dohoda. Ta ovlivnila život v celé republice, včetně Dolních Počernic. Lidé z Prahy se báli německých náletů, a tak utíkali na venkov pryč z hlavního města – právě přes Počernice. Poblíž dnešního obratiště autobusů (zastávka MHD „Dolní Počernice“) bylo zřízeno nouzové letiště a u silnice vedoucí směrem do Štěrbohol naslouchací protiletectká stanice se světlometem⁸. Sokolové, kteří nebyli mobilizováni, hlídkovali ve vsi. Přes noc si místní obyvatelé začali zatemňovat okna a dělat zásoby potravin. V období těsně před druhou světovou válkou žilo v Počernicích celkem 2 188 obyvatel (dvojnásobek počtu obyvatel z roku 1920).

---

⁸ KAŠIČKA, František. *Dolní Počernice: Z dějin naší obce*. Praha, 2013, s. 208. ISBN 978-80-260-5106-6.

2. Druhá světová válka v Dolních Počernicích (1939-1945)

„Pamatuji si, jak říkal něco v tom smyslu, že kluka máme pěkného, ale že si ti skopčáci tam mohli zůstat. Když jsem se ptal, co to znamená, všichni byli vážní a nikdo mi to ani nevysvětlil. Brzy jsem to však pochopil – brácha se narodil druhý den německé okupace.“⁹

Druhá světová válka je dosud nejvíce zničující, celosvětový konflikt. Válka začala dne 1. září 1939, když nacistické Německo pod vedením Adolfa Hitlera napadlo Polsko, a v Evropě skončila až po šesti letech v květnu roku 1945. Celosvětově byla ukončena až v září téhož roku. Československo zaniklo a vzniká Protektorát Čechy a Morava a Slovenský štát. V průběhu šesti let se stalo v Protektorátu mnoho zajímavých věcí, některé z nich ovlivnily také životy v Dolních Počernicích, proto se na ně zaměřím. A začneme hned u vzniku Protektorátu.

První zabrání našeho území proběhlo již v roce 1938, kdy okolní státy obsadily po podepsání Mnichovské dohody území Sudet. O nedlouho později abdikoval tehdejší prezident Edvard Beneš a odešel do zahraničí. Novým prezidentem se stává Emil Hácha. Česko-Slovensko se rozdělilo 14. března 1939, kdy se odtrhlo Slovensko a byl vyhlášen Slovenský štát, který se stal německým satelitem. Zbýlé území českého státu už mělo svůj osud také v podstatě zpečetěno. O den později, 15. března, sem dorazily německé jednotky – jednotky přicházející z východu, mířící na Pražský hrad, procházely právě přes Počernice. A hned následující den byl výnosem Adolfa Hitlera vyhlášen na Pražském hradě Protektorát Čechy a Morava. Fungovala zde protektorátní vláda a prezidentem byl i nadále Emil Hácha. Měli spíše jen symbolickou moc, faktická moc byla v rukách nacistů – v čele státu stál říšský protektor, pravá ruka Hitlera v Protektorátu.

V tomto období byl starostou Počernic Jaroslav Novák¹⁰, který vydržel ve své funkci až do konce války. Městský úřad se nacházel v prvním patře již zmiňované Barborky. Jedno z prvních protektorátních nařízení, které mělo také dopad na Počernice, bylo odstranění všeho „závadného“. Ve školách se tedy přestalo mluvit o osobnostech bývalých prezidentů či legionářů, všechno, co souviselo s Československem, muselo jít pryč (znaky, vlajky...) a také se odstraňovaly závadné knihy – hodně z nich se zde schovalo na školní půdu do trezoru. Na zdejší škole byl také omezen počet dětí neárijského = dle tehdejšího myšlení „nečistého“ původu. O židovském náboženství se vůbec nemluví. V neposlední řadě byla nařízena úcta ke všem nacistickým

---

⁹ Moje teta Fanyňka. Dolnopočernický zpravodaj [online]. Dolní Počernice, 2011, 2011(7-8-9), 20 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <https://praha-dolnipočernice.cz/sites/default/files/zpravodaj/dpz7892011web.pdf>

¹⁰ Dolní Počernice: Z dějin naší obce. Praha: Úřad Městské části Praha - Dolní Počernice, 2013, s. 209. ISBN 978-80-260-5106-0.

symbolům a místo narozenin Masaryka a dalších významných osobností z období první republiky, se slavily narozeniny Adolfa Hitlera. Po vsi se také začali, jako všude, objevovat občané, kteří měli na svém oblečení vyšitou židovskou hvězdu. Ti také záhy začali často mizet a většinou se už nevrátili...

Během války museli obyvatelé odvádět různé suroviny – např. za každou slepici to bylo 60 vajec ročně. Počernickým občanům v zapírání reálného počtu zvířat pomáhal V. Olexa, místní tajemník¹¹. Lidé se snažili být soběstační a pěstovat co nejvíc věcí pro sebe, tím se nejen zde začal rozvíjet černý trh. V tuto chvíli zatím válka přímo do počernického života nezasahuje.

V listopadu 1939 byla v Počernicích zřízena také mateřská škola, jejíž stavbu financoval Protektorát i obec. V prvním roce ji navštěvovalo 24 dolnopočernických dětí. První učitelkou se stala paní Růžena Sovová. Školka byla od roku 1943 na rok uzavřena, jelikož byla učitelka přeřazena do Chval.

V roce 1940 bylo nařízeno, aby se zapečetily všechny školní kroniky z období před válkou a založily se nové. To také kontrolovala školní inspekce, která začala chodit do škol častěji – především tedy proto, aby zkontrolovala výuku německého jazyka, později také dějepisu a zeměpisu. Místní učitelé tedy museli dojíždět na kurzy němčiny – veškeré náklady, včetně cestovného, si museli hradit ze svých peněz (jednou se konal kurz v Kyjích, následně v Dolních Počernicích a pak také v nedalekých Chvalech). Často probíhala různá školení o správné výuce dějepisu či o výhodách národního socialismu. Zároveň také bylo učitelům od roku 1941 zakázáno soukromě vyučovat židovské děti i dospělé.

Již v roce 1939 se začaly formovat první odbojové skupiny, které se o dva roky později spojily v ÚVOD (Ústřední vedení odboje domácího). Také se samostatně vyvíjel komunistický odboj. Zároveň byl organizován zahraniční odboj v Londýně a v Moskvě, do nichž se zapojovali uprchlíci z Československa. V Dolních Počernicích, i když se toho zde během války tolik nestalo, se také tvořily odbojové skupiny – jak ty demokratické, tak ty komunistické. O komunistickém odboji máme informace z kroniky „Dolní Počernice v protifašistickém odboji“, která byla sepsána v roce 1981. Samozřejmě musíme některé informace brát s nadhledem, ale můžeme si udělat alespoň představu o tom, kdo byl členem. První odbojové činy probíhaly v Počernicích už na začátku války, kdy se sem dostalo mnoho uprchlíků z nacistického Německa, a kteří chtěli pokračovat dále. Uprchlíci byli schováváni na zdejších půdách, mnoho jich bylo schovaných například u Josefa Brožovského. Do odbojové činnosti můžeme také započítat

---

¹¹ Tamtéž, str. 210

distribuční zakázaných novin v Dolních Počernicích. Komunistický odboj byl zde v roce 1941 odhalen. Mnoho jeho příslušníků bylo zatčeno – někteří z členů byli popraveni v koncentračních táborech a jiných místech, ti, kteří unikli, se pak po celou válku skrývali různě po Počernicích. I přes velké zatýkání probíhaly ilegální činnosti i nadále. Zapojily se také ženy, které po setmění roznášely po Počernicích letáky.

Roku 1941 byla založena destruční skupina, v jejímž čele byl Vilém Bajgar¹² z Hostavic (obec sousedící s Počernicemi). Bajgar nahradil v témže roce Karla Hylského ve vedení místního odboje, jelikož byl Hylský považován za velmi neopatrného – v květnu téhož roku byl zatčen a o rok později umučen v Mauthausenu. V několika domech byly soustředěny různé rozbušky, které byly určeny k výrobě různých náloží pod železniční koleje. Ty pak byly dováženy na tehdejší Hyberské nádraží (dnešní Masarykovo), odkud se rozvážely dál a využívaly při sabotážích na nádražích i železnicích. Výše zmiňovaný Vilém Bajgar plánoval sabotáž na vlak věnovaný Adolfu Hitlerovi prezidentem Háchou. Bajgar byl však udán konfidentem, který se do skupiny vetřel. Po brutálním mučení Bajgara bylo zjištěno heslo „Gustav“, díky němuž se pak nacisté dostali také k ostatním členům odboje, u nichž se ukrývaly výbušniny.

Členové místního komunistického křídla odboje se během války aktivně věnovali divadlu – to byla snad jediná legální činnost, kterou vykonávali. Již před válkou členové tzv. Dělnického divadla hráli satirické hry s politickou tematikou proti rozpínajícímu se nacismu v Evropě. Po rozpuštění KSČ bylo nařízeno také zlikvidování Dělnického divadla. Celý majetek společně se souborem byl předán dramatickému odboru Osvětové besedy, takže činnost spolu pokračovala s jen minimálními změnami i nadále. Kolem divadla se nakonec shromáždilo přibližně 120 lidí, včetně bývalých členů rozpuštěného Sokola či spolku Rokytka. Před obecnstvem se hrály pouze schválené hry. Za zavřenými dveřmi se však pokračovalo se satirou tvrdě narážející na nacistický režim. Část finančního výtěžku se dávala jako podpora pro rodiny zatčených a ilegálně žijících dolnopočernických obyvatel.

V roce 1941 začala exilová vláda v Londýně plánovat akci s krycím názvem Anthropoid – útok na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, na kterou nakonec byli vysláni parašutisté Jan Kubiš a Jozef Gabčík. Ti přistáli na konci prosince téhož roku v Nehvizdech u Prahy (původně měli být vysazeni u Plzně). Kubiš s Gabčíkem se postupně přesunuli do Prahy, kde se spojili s odbojem, který je u svých členů také ubytoval. Dostali se tak k rodině Khodlových, která měla jak byt v Praze, tak i vilu ve Svěpravicích u Horních Počernic, kterou mohli

---

¹² Tamtéž s. 211

parašutisté také využívat. Václav Khodl měl za snoubenku Františku „Fanyнку“ Urbanovou, rodačku z Dolních Počernic¹³. Khodlovi Kubišovi s Gabčíkem pomohli s ukrytím padáků, které pohřbili do dětské rakve na Ďáblický hřbitov, nebo například sehnali lano (Václav Khodl starší ho přivezl z Hlinska, kde pracoval na montážích. Na odcizení však přišel jeho zaměstnavatel a Khodl byl tak propuštěn)¹⁴, které mělo případně sloužit jako překážka pro Heydrichovo auto. Z plánu ale očividně sešlo, proto se rodina lana chtěla zbavit, aby na ně nepadlo podezření. Ukryla ho právě Františka Urbanová, hodila ho do jedné z dolnopočernických studen. Rodina Khodlových si byla s parašutisty velmi blízka, Kubiš s Gabčíkem oslovovali Emanuelu Khodlovou jako mámu. Václav s Františkou také často provázeli parašutisty Prahou, když hledali vhodné místo pro svou akci. Dne 27. května 1942 Kubiš a Gabčíkem na Heydricha zaútočili a byli úspěšní, jelikož zastupující říšský protektor svým zraněním o několik dnů později podlehl. V Protektorátu začalo krvavé běsnění nacistů, které odnesla například středočeská vesnice Lidice, parašutisté i všichni ostatní, co byli do útoku jakkoliv zapleteni. Václav Khodl byl zastřelen v říjnu téhož roku v koncentračním táboře Mauthausen¹⁵ po boku mnoha dalších českých vlastenců, nikdy však neprozradil Františčinu jméno, a tak byla ušetřena. Bohužel nedlouho po smrti jejího snoubence zemřela, jelikož se jí začalo velmi zhoršovat zdraví. V místní škole se v polovině června roku 1942 objevil školní inspektor, který kladl dětem na srdce, že země přišla o skvělého člověka. Zároveň byli učitelé poučeni o tom, jak se mají vyjadřovat o této události. Inspektor také učitelům doporučil, aby byl nad schody vedoucími do prvního patra vyvěšen obraz Heydricha, jelikož se mu smuteční výzdoba nezdála dokonalá¹⁶. O všem, co udělala Františka, a že vůbec byla zapojená do nějakého odboje proti Heydrichovi, se dozvěděli dolnopočerničtí občané až o mnoho let později z článku v místním zpravodaji, který napsal její synovec prof. MUDr. Evžen Čech. Činnost počernických odbojových skupin byla po heydrichiádě značně ochromena.

Záhada s lanem se celkem nedávno objasnila, jelikož o něm dala vědět Věra Uhrová. „*Lano, o kterém píšete v Dolnopočernickém zpravodaji 3/4 2018, skutečně existovalo. A měli jsme jej opravdu u studny. Byl na něm přivázaný kyblík, když nám "zapadla" studna, odtáhli jsme betonový kryt a kyblíkem nabrali vodu, abychom studnu "zalili" a opět fungovala. Lano přivezla ze*

---

¹³ Moje teta Fanyнка. Dolnopočernický zpravodaj [online]. Dolní Počernice, 2011, 2011(7-8-9), 20 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <https://praha-dolnipocernice.cz/sites/default/files/zpravodaj/dpz7892011web.pdf>

¹⁴ Láška proti smrtihlavovi. Dolnopočernický zpravodaj [online]. 2021, 2021(3-4) [cit. 2021-5-23]. Dostupné z: https://praha-dolnipocernice.cz/sites/default/files/zpravodaj/2021/21042101_dpz_34-21-e-verze.pdf

¹⁵ Čeští vězni v koncentračním táboře Mauthausen 1938-1945 [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <http://archive.pamatnik-terezin.cz/vyhledavani/mauthausen/detail.php?table=Mauthausen&col=id&value=2073>

¹⁶ Školní kronika. 1940-1969. Škola obecná v Dolních Počernicích.

Svépravic do Dolních Počernic Fanyňka Urbanová s paní Knoblochovou. A protože moje maminka Anna Machová měla nejlepší kamarádku Fanušku Urbanovou, lano Fanuška dala k nám. Mimochodem, moje maminka s tatínkem v roce 1942 chodili s Fanuškou a jejím milým Vaškem Khodlem hrát do Svépravic karty s Gabčíkem a Josefem Valčíkem (pozn. Valčík byl členem jiného výsadku, ale se členy skupiny ANTHROPOID úzce spolupracoval na přípravách atentátu). Samozřejmě netušili, kdo Gabčík a Valčík ve skutečnosti jsou. Až když ve výloze obchodního domu Baťa na Václavském náměstí viděli jízdní kolo, balonový plášť a aktovku, uvědomili si, s kým karty hráli. Lano u nás bylo řadu let a protože už bylo zpuchřelé, na začátku 80. let jsme jej vyhodili... O takovou "relikvii" tenkrát nikdo neměl zájem.“¹⁷

Ještě téhož roku (1942) bylo v červenci vydáno nařízení o pracovních povinnostech pro učitele během léta, kdy měli prázdniny.¹⁸ Dovolenu měli mít tehdy jen tři týdny, po zbytek léta museli ale nejméně čtyři hodiny denně pracovat např. na obecním úřadu apod. Během léta bylo také ustanoveno, že děti židovského původu mají zakázáno chodit do školy – počet dětí tohoto původu v místní škole ale nebyl od roku 1939 veden v žádných záznamech. Nevíme tedy přesně, kolika žáků se to týkalo. Měla jsem možnost vyzpovídat pamětníka z této doby, kterému bylo v období, o němž mluvíme (rok 1942), 7 let. Vzpomíná, že židovských dětí nebylo ve škole moc, ale byly moc hodné a nápomocné. Říká také, že občas se nekonala výuka z důvodu zatýkání místních občanů nebo kvůli bombardování, ale o tom až později.

Ve stejném roce (1942) bylo protektorátní vládou vydáno nařízení, podle kterého musely být odevzdány všechny bronzové zvony pro potřeby německého průmyslu¹⁹ – to se týkalo zvonů na místním kostele. Podobná situace nastala již během první světové války, kdy v roce 1916 byly kostelní zvony odvezeny, roztaveny a přeměněny na děla a podobné věci. Náhrada byla 4 koruny za kilogram. Než ale byly zvony zničeny, byly zhotoveny jejich odlitky, podle kterých se udělaly ve dvacátých letech věrné kopie, takže kostel získal alespoň napodobeniny svých zvonů zpátky. Nařízení z roku 1942 jejich osud změnilo. Z Protektorátu putovaly zvony na lodích do Hamburku na tzv. „Glockenfriedhof“ – hřbitov zvonů. Tam byly zničeny a putovaly do různých továren na výrobu zbraní a všeho ostatního, co bylo pro válku zrovna potřeba. Po válce se občas stalo, že se nějaký ten zvon našel a vrátil se na původní místo. V případě dolnopočernických zvonů tomu tak ale nebylo a v místním kostele tak zůstal pouze nejmenší zvon, který

---

¹⁷ Láška proti smrtihlavovi. *Dolnopočernický zpravodaj* [online]. 2021, 2021(3-4) [cit. 2021-5-23]. Dostupné z: https://praha-dolnipocernice.cz/sites/default/files/zpravodaj/2021/21042101_dpz_34-21-e-verze.pdf

¹⁸ *Školní kronika*. 1940-1969. Škola obecná v Dolních Počernicích.

¹⁹ *Rekvizice českých zvonů za 2. světové války* [online]. [cit. 2021-5-23]. Dostupné z: <http://pamatky.bcb.cz/Zvony/Rekvizice-ceskych-zvonu-za-2-svetove-valky>

nacisté neodvezli. Tím ale příběh nekončí. V roce 2001 místní farář Pavel Hertl pátral po ztracených zvonech, jelikož Německo tehdy chtělo odškodnit ty obce, kterým byly zvony odebrány. Nakonec pro místní faru získal 2000 euro.²⁰ Peníze byly v následujících letech použity na opravy kostela při pravidelných brigádách místních věřících, na nákup stavebního materiálu – především na opravu podlahy, zdí a elektrických rozvodů.

---

²⁰ *Pisemný záznam Pavla Hertla*, archiv Martina Šíly

2.1 Konec druhé světové války

V roce 1943 už bylo celkem jasné, že nacistické Německo nemůže tuhle válku vyhrát – především po fiasku u Stalingradu a u Kurska. Zároveň začalo jednání o poválečném uspořádání Evropy. V téže době podepisuje československý prezident Edvard Beneš smlouvu se SSSR, ta určila směr, kterým se bude poválečné Československo ubírat.

V druhé polovině roku 1944 se americké a britské bombardéry úspěšně pokoušely o zničení průmyslu Třetí říše. Nacisté se snažili o výrobu tak dobrých letounů, které by další ničení mohly zastavit nebo jim alespoň získat čas na záchranu. Tím byla stíhačka typu Me 262. Problém byl ten, že je neměl kdo pilotovat. Pokud by Němci stáhli vojáky z jiných letounů, neměl by kdo bránit továrny, pokud by je ale nestáhli, stíhačky by neměl kdo pilotovat. Nakonec se však rozhodli, že přeškolí piloty bombardérů. Volba padla na letiště relativně klidného Protektorátu, např. Ruzyně, Klecany, Kbely.²¹ Vedení amerického letectva o této situaci vědělo, proto od března roku 1945 začalo útočit na všechna protektorátní letiště, aby zničili co nejvíce techniky a aby zabránili přeškolování pilotů. Dne 16. dubna probíhaly nad Prahou velké boje, kde byly sestřelovány letouny obou zúčastněných stran. Jeden z nich spadl i v Dolních Počernicích – o tom ale až v následující kapitole, kde se zaměřuji na Počernice samotné.

2.2 Květnové povstání

První nepokoje vypukly už 1. května v Přerově a hned o pár dní později už byla různá povstání proti nacistům po celém Protektorátu s cílem zbavit se německé nadvlády. První plány na povstání v podstatě vznikly už v roce 1939, kdy byla vytvořena odbojová skupina ON – Obrana národa – což byla organizace ilegální armády. Gestapo ale ON rozbíjelo. I když fungovala až do konce války, bylo členů rozhodně méně než na začátku. Na konci války začala vznikat Česká národní rada, která sdružovala ilegální odbojové organizace na území Protektorátu a která byla z velké části kontrolována komunisty. Ta se začala také připravovat na ozbrojený konflikt s Němci, jelikož spojenecká vojska se čím dál víc blížila.

Další popud k určité mobilizaci proti německé nadvládě bylo převážení vězňů z koncentračních táborů z východu, kde se už nacházela Rudá armáda, do jiných míst. Na tyto události mám také vzpomínku od jedné pamětnice, které bylo ke konci války 6 let, takže si toho nepamatuje tolik, co jí ale zůstalo v mysli, byl vlak, který projížděl Počernicemi – zde se také na chvíli z nějakého důvodu zastavil – a ve kterém pamětnice viděla dle jejích slov „mnoho vychrtlých

---

²¹ BROWN, David E. *Messerschmitt Me 262s of KG&KG(J) units*. 1. JAPO, 2017, s. 1. ISBN 978-80-907049-1-6.

lidí“. Maminka jí v tu chvíli neřekla, kdo ti lidé jsou, až postupem času jí došlo, co se vlastně dělo...

Jak jsem již psala výše, první povstání vypuklo 1. května, poté se přidávala další česká města. Dne 4. května nařídil ministr dopravy v protektorátní vládě Jindřich Kamenický zavedení češtiny jako jediného úředního jazyka. Zpráva se rychle rozšířila mezi českým obyvatelstvem, které začalo radostně strhávat německé nápisy, vyvěšovat československé vlajky apod., ale zatím to ještě nebyl úplný konec.²² Následující den, 5. května, se generál František Slunečko (člen Obrany národa, vedoucí ilegální vojenské skupiny Alex) rozhodl pro boj s Němci. Všichni, kteří se pustili do boje, začali obsazovat strategická místa v Praze. Při obsazování budovy rozhlasu narazili na odpor, hlasatelé tedy volali o pomoc známou zprávou: „*Voláme českou policii, české četnictvo, české vojsko, aby ihned přišlo do Českého rozhlasu!*“²³, která odstartovala něco, čemu dnes říkáme květnové povstání. Situace, která zde nastala, nemohla být dlouho udržena. Proto německý vůdce admirál Karl Dönitz začal vyjednávat mír. Dne 7. května Německo podepsalo v Remeši bezpodmínečnou kapitulaci, dlouhá a vyčerpávající válka měla tedy následující den skončit. V Čechách ale boje pokračovaly i nadále. Několik německých skupin mířilo do Prahy bojovat proti povstalcům (podrobněji viz další kapitola).

Pražané postavili na svou obranu kolem 2000 barikád (jen v Počernicích byly celkem tři velké) a bránili se vším, čím se dalo. Největší pomoc jim ale poskytla 1. divize ROA (Ruská osvobozená armáda, Vlasovci – armáda, která uprchla ze SSSR a pak proti němu bojovala na straně nacistů). Také díky nim se dokázala Praha obránit před německým útokem. Když se však přiblížily k hlavnímu městu jednotky Rudé armády, Vlasovci se co nejrychleji vydali směrem na západ, aby se dostali do amerického zajetí. Nakonec ale byli stejně vydáni do sovětského zajetí. Na pomoc by přišly i americké jednotky, které už byly v západních Čechách, bohužel byla dohodnuta demarkační linie, za níž nesměly vkročit, a sovětské velení nabídku pomoci rázně odmítlo – tak byl určen osud Československa na několik desítek let. Některé německé skupiny navečer 8. května 1945 kapitulovaly, jelikož pro ně další boje v Praze ztratily smysl, a cestovaly na západ, aby se dostaly do amerického zajetí, kde čekaly lepší zacházení než u sovětské strany. Poslední německá jednotka opustila území Prahy 9. května, kdy už postupně přicházela sovětská armáda. Téhož dne Američané přestali brát další zajatce a uzavřeli demarkační linii. Začaly se tvořit fronty německých vojáků i civilistů, kteří

---

²² JAKL, Tomáš. *Barikády a bojiště Pražského povstání*. Praha: Paseka, 2014, s. 9. Zmizelá Praha. ISBN 978-80-7432-448-2.

²³ *Boj o Český rozhlas se stal nejvýraznější událostí Pražského povstání v květnu 1945* [online]. [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/5928247>

se chtěli ještě dostat k západním spojencům a uniknout tak z rukou Sovětů. V následujících dnech se k území osvobozenému americkými jednotkami dostala sovětská armáda, která začala postupně zatýkat zajatce, včetně skupiny Vlasovců. Těžké boje skončily na území Čech až 12. května. Celkem se do sovětského zajetí dostalo až 800 000 německých zajatců.²⁴

3. Konec druhé světové války v Dolních Počernicích

„Od konce března roku 1945 objevují se i nad okolím naší obce spojenecké stíhací letouny, tzv. hloubkaři, svádějící vzdušné boje se stíhačkami německými. 20. dubna také sledovali mnozí naši spoluobčané zasažené hořící spojenecké letadlo, letící z boje směrem na Hostivař, kde se zřítilo.“²⁵

Předchozí kapitole jsme se zastavili přibližně v roce 1942. Poté se zde nestaly žádné důležité události, v podstatě až do roku 1944, kdy začaly Počernicemi více procházet německé jednotky. Jelikož zde prochází hlavní cesta z Kolína na Prahu, nebylo to nic až tak překvapujícího.

V Dolních Počernicích sídlila německá vojenská jednotka protivzdušné obrany. Svůj hlavní štáb měla na statku v č.p. 82, což byl majetek po rodině Dubských. Rodina Dubských byla židovského původu a její členové zemřeli během války v koncentračních táborech. V téže budově dnes sídlí městský úřad. Po vsi bylo rozmístěno několik stožárů, kterými se zachytávaly signály z letadel, tím mohli odhalit nepřátelský nálet na Prahu. Celkem zde bylo asi 90 německých vojáků, kteří sídlili také v bývalém hotelu Jadran poblíž místního zámku.

Na konci roku 1944 začaly jako obvykle vánoční prázdniny pro žáky navštěvující místní školu. Ty však byly prodlužovány až do 9. dubna 1945, jelikož byl velký nedostatek uhlí. Děti si chodily jednou týdně pro úkoly, avšak ve třídě, kam pro ně šly, se nesmělo topit. V dubnu už ale probíhaly hlubkové nálety, takže každodenní pravidelné vyučování netrvalo příliš dlouho – o tom více na následujících řádcích.

Již na počátku roku 1945 se sešlo několik dolnopočernických občanů, především zbývající členové z řad komunistického odboje, aby projednali ustanovení Revolučního národního výboru, převzetí politické moci v obci a přípravu k ozbrojenému povstání proti německé nadvládě. Komunisté jednali společně s místními členy národních socialistů, sociálních demokratů a

---

²⁴ JAKL, Tomáš. *Barikády a bojiště Pražského povstání*. Praha: Paseka, 2014, s. 13. Zmizelá Praha. ISBN 978-80-7432-448-2.

²⁵ VUČKA, Josef. *Paměti: Kronika dolnopočernická*.

s lidovci (tedy s politickými stranami později sdružených v Národní frontě). Zde se odbojáři rovněž dohodli a vytvoření několika hlídek v určitých úsecích, které by sledovaly a zjišťovaly pohyb a chování příslušníků místní německé posádky. Jednalo se také i přípravě ozbrojeného povstání. Předsedou revolučního národního výboru byl zvolen Jan Bílek.

Několik leteckých skupin a náletů během prvních měsíců roku 1945 zasáhly jak přímo, tak i nepřímo také Dolní Počernice. Úplně první nálet se konal již v únoru – původním cílem ale byly podle amerických historiků Drážďany a ne Praha²⁶. Jeden z dalších náletů, který se už týkal Dolních Počernic, proběhl 25. března 1945, kdy byla zničena velká část budov ČKD v Libni. Zde se vyráběly například tanky nebo obrněná vozidla, v neposlední řadě tam probíhala zbrojní výroba. V ČKD také pracovalo mnoho dolnopočernických obyvatel. Při dosud největším bombardování zemřelo celkem 370 osob, z nichž dva muži, František Jodl a Emanuel Říha, pocházeli z Dolních Počernic a dalších 417 osob bylo zraněno. Přidám ještě zajímavost ze vzpomínek pamětníků, kteří mi vyprávěli příběhy jejich rodičů. Někteří lidé se v posledních měsících války tolik báli náletů (a to oprávněně) na železnici, že radši do Libně chodili pěšky.

Dne 16. dubna 1945 probíhal útok amerického letectva na letiště v Protektorátu, jehož cílem bylo oslabení protivníka – nacházelo se zde mnoho výcvikových i bojových strojů. Velký nálet byl na letiště Praha-Kbely, které se nachází nedaleko Počernic. Tato akce nebyla příliš úspěšná, protože se třetina amerických letounů zřítily²⁷. Jeden z nich spadl na pole „Na Čihadlech“, které se nachází nedaleko počernického hřbitova. Pilotoval ho voják William H. Ayer²⁸. Pojednává o tom několik svědectví. Přistání pozoroval Václav Borovan z Běchovic, který se na kole vydal na místo. Tam už viděl německé vojáky, jak odvádí svého zajatce. Pan Borovan měl státnici z angličtiny, proto se nabídl jako tlumočník. Byl však odmítnut²⁹. Také pan Seidel na tento den vzpomíná: *„V den náletu jsme byli u potoka Rokytky. Bylo mi patnáct let a s několika kamarády jsme měli ve vysokém levém břehu potoka vybudovaný „bunkr“, kde jsme se scházeli. Tehdejší nálet spojeneckých stíhaček nás zastihl zde a na průběh náletu jsme měli dobrý výhled. Naproti u hřbitovní zdi byla skupina německých vojáků, číhajících s puškami na nízko nalétávající stíhačky. Ty se v okruzích stáčeli a velmi těsně nad hřbitovem nalétali směrem ke kbelskému letišti. Poblíž nás schovaní Němci po nich stříleli. Letadla zde létala tak nízko, že bylo možno rozeznat*

---

²⁶ RAJLICH, Jiří. *Mustangy nad Protektorátem*. Praha: MBI, 1997, s. 91. ISBN 80-902238-1-8.

²⁷ Tamtéž str. 107

²⁸ William H Ayer [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <http://www.americanairmuseum.com/person/230482>

²⁹ VOJTÁŠEK, Filip. *Pod palbou hloubkařů. Pod palbou hloubkařů: útoky amerických a britských stíhacích letounů na pozemní cíle v českých zemích v letech 1944 a 1945*. Praha: Academia, 2019, s. 618. Průvodce (Academia). ISBN 978-80-200-2978-2.

jejich znaky a očíslování. Pamatuji se, že v jednom letadle jsem dokonce rozeznal i snědou tvář pilota – černocho. Tak nízko ti piloti se stroji dokázali létat, a my kluci jsme byli tehdá u vytržení, že vše máme jako na dlani.“ Několik dalších svědectví potvrzuje, že pilot z letadla nestihl vyskočit, ale spadl společně s ním. Němečtí vojáci amerického pilota zajali, ten se však dočkal konce války. Co se týče lokality dopadu, není úplně přesně známa. Pamětníci se shodují, že tam letoun určitě spadl, přesné místo však lokalizovat nedokázali. Oblast, kam mohl letoun dopadnout, je příliš velká a neohrazená. Ani se nepodařilo dohledat nějaké materiály s přesnější polohou. Je možné, že Němci ani nestihli letoun odtáhnout, kvůli blížícímu se konci války a letadlo například shořelo apod. Pátrání ale nadále probíhá.

Voják William H. Ayer, který se s letadlem zřítíl, byl pravděpodobně zajat někým z jednotky sídlící v domě v č.p. 82, jak již bylo zmíněno výše. Později byl předán do rukou jiných německých orgánů. Dochovala se i Ayerova poválečná výpověď o této příhodě: „*Podplukovník Sidney Woods, poručík Benjamin Griffin a poručík Maurice Miller byli zajati ve stejnou dobu jako já a společně jsme cestovali pod německou stráž až do zajateckého tábora Stalag Luft 7A. Všichni tři se spolu se mnou dostali později zpět k americké armádě.*“³⁰

Další letoun, který spadl nedaleko Dolních Počernic, byl sestřelen 20. dubna 1945 a spadl do nedaleké Hostivaře.³¹ Úkol amerických letců tentokrát nezněl, aby zničili všechna letiště (po zkušenosti ze 16. dubna nechtěli), ale měli se zaměřit na nádraží. Bohužel na letouny, které prolétaly nad Prahou, zaútočila německá letadla z Kbel, a tak začala přestřelka. Tentokrát to dopadlo lépe pro americkou stranu, ale jeden pilot byl sestřelen a spadl na pole v Hostivaři. Jeho zasažené letadlo začalo už ve vzduchu hořet. Francis J. O'Connell, který stroj řídil, stihl vyskočit padákem. Po válce vypověděl, že jeho letoun omylem zasáhl kolega a ne nepřítel. Nejprve byl ve stroji uvězněn, ale díky explozi se uvolnil, vyskočil ven a díky tomu, že zázrakem zůstal při vědomí, mohl zatáhnout za šňůru padáku.³²

Celkem pravidelné bombardování také značně ovlivnilo životy místních obyvatel. Letouny se, jak bylo již výše zmíněno, začali, kromě letišť, zaměřovat také na železnice. Železnice procházející Dolními Počernicemi se nachází v blízkosti základní školy. Když probíhaly nálety v noci,

---

³⁰ Tamtéž, s. 618

³¹ [North American P-51D Mustang 44-72076 FT-A 353. Fighter Squadron,354.Fighter Group, 9AF 1./Lt Francis J. O'Connell Praha-Hostivař 20.4.1945 \[online\]. \[cit. 2019-07-23\]. Dostupné z: <http://www.leteckabada-telna.cz/havarie-a-sestrelty/detail/147/a.cz/havarie-a-sestrelty/detail/147/>](http://www.leteckabada-telna.cz/havarie-a-sestrelty/detail/147/a.cz/havarie-a-sestrelty/detail/147/)

³² VOJTÁŠEK, Filip. Pod palbou hloubkařů: útoky amerických a britských stíhacích letounů na pozemní cíle v českých zemích v letech 1944 a 1945. Praha: Academia, 2019, s. 592. Průvodce (Academia). ISBN 978-80-200-2978-2.

nešly děti ráno do školy vůbec. Když začaly až ráno, musely odejít klidně chvíli po začátku vyučování. Kroužky v té době vůbec neprobíhaly – alespoň tak na to vzpomíná jeden z pamětníků. Jelikož se nálety stupňovaly a nikdo nechtěl ohrozit děti chozením do školy, byla proto výuka 23. dubna úplně přerušena. Probíhala ale „distanční formou“, i když ne takovou, jakou známe dnes. Žáci si chodili každé pondělí a čtvrtek do školy pro úkoly a také je museli řádně odevzdávat. Tato situace trvala až do 5. května téhož roku. Od 12. do 30. dubna 1945 se ve škole ubytovali němečtí vojáci, kteří pomáhali ostatním německým skupinám ubytovaných v Dolních Počernicích v odhalování nepřátelských náletů na Prahu.

Ještě bych ráda dodala úsměvnou vzpomínku Pavla Neužila na nálety – respektive na následky náletů: *Po skončení války jsme jako kluci chodili na letiště do Kbel. Tam byly desítky vraků německých letounů a různých věcí spojených s letadly. Vraký letounů byly rozmístěny po okraji letiště, aby nepřekážely leteckému provozu naší armády, která tento prostor převzala. Tohle místo bylo pro nás – kluky z Dolních Počernic – účinné rejdiště. Nikdo nám nebránil prolézat odstavená rozbitá letadla a prolézat je, jak se nám zachtělo. Nás kluky velmi zajímaly i prázdné přídavné letecké nádrže, které se povalovaly mezi letadly. Těch se po letišti v různém stavu nacházely desítky. Nebyly moc těžké a daly se ve dvou odnést. Několik jsme jich donesli do Dolních Počernic, vysekali do nich otvory a na místním rybníku jsme na nich jezdili jako na lodích.*

Přesouváme se ke květnovému událostem roku 1945. V téhle chvíli už se roznesly mylné zprávy o německé kapitulaci, na což reagovala další města jako např. středočeský Nymburk. Už 5. května probíhala povstání proti německé nadvládě na celém našem území. Proti povstalcům v Praze vyrazilo několik bojových skupin – „Wallenstein“ z Benešova a „Milowitz“ z Milovic, bojová skupina generála Reinmanna (viz. níže) z Českého Brodu a další.

3.1 Kampfgruppe Reimann

Jednou z německých bojových skupin, které mířily na Prahu, byla Kampfgruppe Reimann. Ta mířila z Českého Brodu po hlavní silnici na Prahu. Cesta skupiny tedy vedla přes Dolní Počernice. Velitelem skupiny, jak je patrné z jejího názvu, byl generál protiletadlového dělostřelectva Richard Reimann, který jí velel už od roku 1943. Někdy na začátku května se skupina již nacházela v Českém Brodě, odkud se 6. května vydala směrem k Praze. Šli po Českobrodské ulici přes Úvaly, Újezd nad Lesy, Běchovice... Lidé v Českém Brodě se ještě báli projevit jakýkoliv odpor, protože se báli. První větší odpor potkal Kampfgruppe Reimann v Úvalech, tam první

německá jednotka dorazí kolem půlnoci 6. května, a to je impuls pro místní občany, aby začali stavět barikády. Byly zatarasené jak silnice, tak železniční přejezdy, na kterých byly převrácené vagóny. Další část skupiny s tanky a obrněnými vozidly dorazí téhož dne odpoledne. V tu chvíli dochází k boji mezi Němci a těmi, kteří brání barikády. Němci ale obchvatem proniknou do města a začnou ho drancovat. Nutí místní občany, aby uvolnili cestu. Večer téhož dne zde bylo vyhlášeno stanné právo. Mnoho lidí bylo zajato, ale místní předseda Birke dokázal Němce přesvědčit o tom, že barikády nepostavili úvalští občané, ale nějací partyzáni³³.

Dále skupina postoupila do Újezdu nad Lesy. Tam už byli v podstatě „očekávání“. Do vesnice už se doneslo hlášení o jakési německé skupině z Českého Brodu, která si hledá cestu do Prahy. Z Běchovic do Újezdu dokonce poslali zbraně i muže na pomoc. Také se domlouvala pomoc od Uhříněvsi – ta byla ale odmítnuta, jelikož tam lidé z Újezdu začali ustupovat. Dále se skupina přemísťovala do Běchovic. Tam panoval chaos vzhledem k tomu, že byli ve velkém oslabení. Nakonec ale vytvářely skupiny a určily se rychlé spojky, které budou zjišťovat situaci. Když ale kolem osmé večer Kampfgruppe Reimann úplně probjovala z Újezdu, rozhodli se někteří běchovičtí, že se dají na ústup – proti takové přesile neměli žádnou šanci. Nechali za sebou barikády, které se musely odklidit z cesty – starosta a 30 běchovických mužů se dali do práce, ale Němci projeli dále až následující den brzo ráno...

Dne 7. května 1945 se v brzkých ranních hodinách Kampfgruppe Reimann objevila také v Dolních Počernicích. Překážky, které byly postaveny před barikádu, byly proraženy vlastně ihned, ale s barikádou byly velké komplikace a místní se nechtěli vzdát. Bohužel pod pohrůžkou vystrílení okolních domů a zabití místních obyvatel, nakonec počerničtí ustoupili a německá vojska tak mohla pokračovat dál směrem do Prahy. Žádné velké boje zde v tento den v podstatě na rozdíl od sousedních vesnic neproběhly, i tak ale zbrzdili Němce o přibližně dvě hodiny.

Vojska se vydala dále po Českobrodské ulici směrem na Hostavice a Jahodnici, zde vyhnali místní, aby rozebrali barikádu. Pak pokračovali na Kyje. K lepší představě o situaci můžeme sdílet vzpomínku pamětníka pana Jiřího Nováka z Kyjí: *„Pro bojový úsek kyjský nadešel osudový okamžik. Prvý tank projížděl pod železničním mostem a proti němu bylo vystřeleno několik ran z pušek. Z prvního tanku byly vystřeleny tři rány do postavení našich bojovníků. Bylo nutno ustoupit z nekrytého postavení a naši bojovníci se stahovali přes pole směrem ke hřbitovu. Německé tanky dojížděly ke křižovatce silnice, zde se rozdělily, část jich postupovala dále ku*

---

³³ *Smrtonosná oblaka: letecká válka mezi Labem a Orlickými horami 1938-1945*. Cheb: Svět křídel, 2012, s. 433. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-17-3.

Praze, druhá část odbočila na silnici ke hřbitovu. Zatím se část našich bojovníků stačila ještě zachránit za svahem a odtud se dostala k prvním stavením, zatímco druhá část dostihla hřbitova, kde hodlala čelit útočníkům. Rozpoutala se přestřelka, v níž část obránců padla v boji a šest dalších bylo Němci zajato, postaveno k Pilarčikovým vratům, a odzadu postříleno.“ Boje v sousední vsi tedy byly mnohem krvavější. V Dolních Počernicích máme totiž doloženo „pouze“ 7 úmrtí v bojích s Němci během několika květnových dní³⁴.

Dále prošli na Žižkov a dostali se až k vltavskému břehu. Skupina se v Praze držela až do 8. května 1945, kdy byl její velitel Richard Reimann nucen podepsat kapitulaci po jednáních s představiteli České národní rady.

4. Poslední dny války v Dolních Počernicích den po dni

Na předchozích stránkách jsme se něco o posledních válečných dnech v Dolních Počernicích dozveděli díky Kampfgruppe Reinmann. Teď ale přichází na řadu jedna z nejdůležitějších částí bakalářské práce, a to popis květnových událostí roku 1945 v Dolních Počernicích den po dni.

4. květen

Již 4. května si lidé v Počernicích byli vědomi blížícího se konce tohoto hrozného období trvajícího dlouhých šest let. Na popud hlášení v místním rozhlasu se tedy počerničtí na protest nevydali do práce. Začali strhávat německé nápisy a vyvěšovat československé vlajky³⁵.

5. květen

V tento den už vypuklo povstání v Praze. V Počernicích hlídkovali a kontrolovali situaci němečtí vojáci, kteří byli součástí zde sídlící německé posádky. Revoluční národní výbor v čele s Janem Bílkem převzal v Počernicích vládu nad obcí v hostinci Barborka (jeho sídlo zde zůstalo až do roku 1946). Bílek byl členem KSČ společně s Josefem Štanglem, Leopoldem Dvořákem a Josefem Duškem. Za národní socialisty zde byl Alois Cihelka, za sociální demokraty

---

³⁴ Dolní Počernice: Z dějin naší obce. Praha: Úřad Městské části Praha - Dolní Počernice, 2013, s. 224-226. ISBN 978-80-260-5106-0.

³⁵ Školní kronika. 1940-1969. Škola obecná v Dolních Počernicích.

Josef Staněk. Později přišli ještě Vojtěch Görner a František Hardt³⁶. Postupně vypracovali prohlášení k místním občanům, které pojednávalo o zabezpečení pořádku, zajištění vojenských skladů, zásobování apod. Místní četníci si rozdělili služby a vymysleli plán, jak zajišťovat bezpečnost. Po výzvě v rozhlase se utvořilo několik ozbrojených skupinek skládajících se z místních občanů, které si daly za cíl zmocnění se německých radiostanic. Signál boji dal František Boček. Ten přijel směrem od Prahy s nákladním automobilem, ve kterém vezl několik ozbrojených kyjských občanů. Na Českobrodské ulici, v místech, kde dnes stojí autobusová zastávka Nádraží Dolní Počernice, je chtěla zastavit německá hlídka. Boček do nich najel a jednoho z vojáků skupina v autě dokázala odzbrojit a zatknout, ten druhý utekl. Ozbrojené skupiny místních občanů postupovali Počernicemi s cílem zničení jednotlivých německých jednotek. První hlídka, kterou potkali, uviděla přesilu dolnopočernických a radši se vzdala. Další část skupiny pokračovala na křižovatku Českobrodské a Národních hrdinů, kde se setkali s další německou jednotkou, a proběhla přestřelka – němečtí vojáci se pak utekli schovat. Nakonec se povedlo počernickým získat obě radiostanice.

Počerničtí se pak snažili dostat k velitelství, kde se Němci ukrývali. To ale bylo vybaveno kulomety, takže teď byli poněkud v nevýhodě. Jedna ze skupin chtěla proniknout na velitelství ze sousedního domu, kde by přešli přes zahradu. Bohužel skupina byla vojensky nezkušená a nevyšli si kulometu, který na ně mířil z patra velitelství. Celkem 3 muži padli – Čeněk Kubeš, Jaroslav Neužil a Květoslav Ježek, který pocházel z Kyjí, a učeň Jedlička byl zraněn. Palbu zastavili ostatní muži tím, že byl přiveden předtím zajatý německý voják. Tím mohli počerničtí odnést své spolubojovníky a pokusit se o poskytnutí první pomoci. Neužil s prostřeleným bokem a Ježek s ránou v obličeji byli ještě převezeni do nemocnice v Českém Brodě, kde i přes pomoc lékařů svým těžkým zraněním podlehli.

Boje v podstatě ukončil až projíždějící vlak, který vezl německé vojáky. Ti pomohli svým ostatním spolubojovníkům a donutili místní občany k ústupu. Místní se ale pokoušeli o vyjednávání s Němci, bohužel neúspěšně a byli zajati na velitelství „u Dubských“ – podle vzpomínek některých účastníků tam bylo nakonec až 160 lidí³⁷. Počernickým se ale nakonec povedlo zmocnit obou radiostanic.

---

³⁶ Dolní Počernice: Z dějin naší obce. Praha: Úřad Městské části Praha - Dolní Počernice, 2013, s. 214. ISBN 978-80-260-5106-0.

³⁷ Tamtéž s. 220

Kolem poledne se stal nešťastný incident u školy. Když projížděly německé jednotky kolem školy, běžel chovanec chorobince (stojící vedle školy) Josef Žlutický po silnici do středu vsi. Jakmile zahlédl vojáky, vztyčil ruce nad hlavu a chtěl se vrátit zpět do chorobince. Vzápětí ale jeden z vojáků vystřelil. Mrtvého muže odtáhli počerničtí občané až odpoledne, kdy se odvážili vyjít ven.

Dosud probíhající akce proti nacistické nadvládě probíhaly bez pevného vojenského velení a organizovanosti. Proto se během bojů zvolil velitel – nadporučík v záloze Svatopluk Hlouček a posádka četnické stanice. Ten odešel společně s podporučíkem Richterem jednat s německou jednotkou. Němečtí velitelé vyjednávání o míru schválně zdržovali, jelikož věděli o plánované pomoci jiné skupiny.

Na pomoc německé skupině přijela jednotka z Kbel, která z Vinice také zaútočila na běchovické nádraží – útok byl odražen. Nově příchozí jednotka vyžadovala přinesení zastřelených vojáků, kdyby tak počerničtí neučinili, tak měli být zabiti všichni zajatci. Podmínky byly splněny a kolem 19 hodiny téhož dne začali Němci vyklízet obec, mířili po silnici směrem na Chvaly (kolem zámku, školy, chorobince...). Po cestě se to ale neobešlo bez dalších bojů. Před nimi muselo jít přibližně 30 zajatců, další zajatci museli jít okolo aut (většina z nich se vrátila v průběhu noci). I přesto ale Němci stříleli do oken domů, okolo kterých procházeli, což si také vyžádalo oběti lidí, kteří už se nestihli schovat. Odchod Němců sledovala i ozbrojená skupina z Vinice (jedna z částí Dolních Počernic). S tou započala přestřelka, při níž padl Josef Novák. Dále byli zajati František Paclt a Vilém Kanta, jelikož jednotku při cestě z Počernic začali ostřelovat, a kteří museli s německou posádkou pokračovat dál. Po chvíli donutili dva mladé počernické občany, aby si stoupli k příkopu a střelili je zezadu do týlu. Paclt zemřel na místě, ale Kanta, ač těžce zraněn, se odplazil zpět do Počernic s prostřelenou čelistí, kde ho ošetřil MUDr. Madar. Ze svých zranění se později vyléčil. Se jménem Kanta se v Počernicích dodnes setkáváme.

Ráda bych se pozastavila u osoby doktora Madara a připsala k němu pár podrobností. Narodil se roku 1897. V Dolních Počernicích se stal obvodním lékařem 31. prosince 1931, kdy odešel MUDr. Nedošínský. Nejprve praxi vykonával v hotelu Jadran (dnešní ulice K zámku – naproti místní škole, v práci již zmiňovaný v souvislosti s pobytem německých vojáků v Počernicích na konci války), později ji vykonával ve svém domě, který si sám postavil. Staral se také o školní děti, o osoby žijící v chudobinci (starobinci), o chovance tehdejšího Domova mládeže a o hygienickou situaci v obci. V Počernicích byl velmi váženou osobou. Úzce spolupracoval

také s místní organizací Červeného kříže, s oddílem kopané, hokeje a po válce působil ve zdravotní komisi místního národního výboru. Zemřel v roce 1954³⁸.

6. květen

Tento den, časně zrána, se navrátili zajatci od německé jednotky, která odešla předchozí den z Počernic – až na jednoho, u nějž našli pistoli a byl propuštěn o dva dny později po mírových vyjednáváních.

Ve této chvíli už se začínají pomalu a jistě stavět barikády. Celkem byly v Dolních Počernicích tři – na Českobrodské ulici (tj. hlavním tahu z východu do Prahy – měla zamezit průchodu či alespoň hodně zpomalit Kampfgruppe Reimann a další německé jednotky procházející do Prahy) mezi dříve zmíněným hostincem Barborka a protějším domem. Menší barikáda byla i na dvoře hostince, aby cesta byla opravdu neprůchozí. Na dnešním obratišti autobusů (zastávka Dolní Počernice) bylo rozestavěno několik zemědělských vozů, aby byl průchod ještě obtížnější. Další barikáda byla na cestě směrem na Chvaly a jedním z jejích okrajů byl samotný zámek. A poslední byla na cestě směrem do Štěrbohol. I přes vydatný déšť lidé tvrdě pracovali a práci dokončili včas. Z Prahy byla zřetelně slyšet střelba. Během dne i noci byly stavěny hlídky, které hlídkovaly uvnitř obce.

Místní občané, kteří spolupracovali s nacisty – Kozlovi a Duškovi – byli hlídání v jednom z domů. Nad Počernicemi létala německá letadla, která vyhazovala letáky nabádající k zastavení bojů. Na železniční trati neprojel žádný vlak a elektrický proud byl již druhý den přerušen. Četnická stanice organizuje hlídky, které mají za úkol zjišťovat informace o blížící se armádě přicházející po Českobrodské ulici směrem z Úval.

7. květen

Nový týden začal v Počernicích příchodem prvních německých jednotek v 5 hodin ráno. Tam je uvítala největší počernická barikáda, která jim nešla prorazit. Německá strana však vydala ultimátum a hrozila místním občanům vtrhnutím do domů a postřelením počernických obyvatel. Místní tedy barikádu rozebrali a nechali jednotky projet. Žádné boje tentokrát neproběhly, ale i tak Němce zdrželi alespoň o dvě hodiny. Při rozebírání barikády se to ale také neobešlo bez incidentu. Pan Václav Urban měl na ruce modrou pásku s bílým křížem a německá skupina ho

---

³⁸ KAŠIČKA, František. *Dolní Počernice*. Dolní Počernice, 2007, s. 115. ISBN 978-80-254-0110-1.

považovala za banditu. Okamžitě mu přikázali, aby si stoupl ke zdi a chtěli ho popravit. Naštěstí ho zachránil Leopold Dvořák, který jim řekl, že Urban pomáhal ošetřovat raněné německé vojáky a že barikádu stavěli především proti Sovětům. Další počernická obyvatelka paní Divíšková, která měla německou národnost, takže byla pro Němce věrohodnější, toto tvrzení potvrdila. Mezi Počernicemi a Běchovicemi stál již několik dní lazaretní vlak s raněnými německými vojáky, kteří řekli, že se o ně zde všichni hezky starali (pekli jim chléb apod.).

Celý den zde projížděly další a další německé skupiny, které se chtěly dostat do Prahy. Místní telefonicky ohlašovali projíždějící jednotky dalším vesnicím podél Českobrodské ulici a varovali je tak předem. Také dnes se z Prahy ozývala střelba a pořád nešel proud. V německém lazaretním vlaku byli první mrtví, kteří se přenášeli do hořícího stohu za dnešním obratištěm autobusů.

8. květen

Následující den, 8. května, v Počernicích neprobíhaly žádné velké boje a byl zde relativně klid. Vsi nadále projížděly roztrášené skupiny německých vojáků, často byly velmi dezorientované a neorganizované, které se snažily dostat do centra Prahy, kde se ještě bojovalo, a dále pak na západ do amerického zajetí do západních Čech. Ten den večer projelo obcí několik aut, jejichž posádka se snažila vyjednat v Českém Brodě podmínky ukončení válčení. Ještě tu noc zmizely z Dolních Počernic veškeré německé jednotky. Výstřely znějící z Prahy začaly navečer postupně utichat.

9. květen

Brzy ráno 9. května 1945, kdy se místní dozvěděli, že je pomoc z východu na cestě, se v Počernicích začaly vyvěšovat sovětské vlajky, které mělo připravené komunistické křídlo místního odboje. O nedlouho později, přibližně mezi 8 a 10 hodinou ranní, se do vsi dostaly první jednotky Rudé armády. Ty byly místními občany radostně vítány, protože druhá světová válka definitivně skončila. Tento den byl velmi radostný, místní rozhlas hlásil, že by obyvatelé měli zase nastoupit do práce apod. Ruští vojáci se ve vsi ubytovali a přespávali u místních a na základní škole. Zde kratší ukázka ze školní kroniky z té doby, kde je o přítomnosti vojáků napsáno více informací: *„Mnoho ruských vojáků se ubytovalo ve vsi s nákladními a obrněnými auty. Naplnili jimi také školní dvůr, mužstvo se ubytovalo ve třídách, poddůstojníci a důstojníci v bytě řídícího učitele, kde spali v kuchyni, a i v pokojích. Bylo jich až 18 a spali tam po tři noci*

od. 9. do 12. května. Ze tříd se Rudá armáda odstěhovala dne 14. května 1945. Ve dnech 15. a 16. května se ubytovali ve třídách příslušníci dělostřeleckého pluku, který patřil k československé východní brigádě. Chovali se slušně a ukázněně a všichni občané jim prokazovali, stejně jako ruským vojákům, ochotně služby a projevovali jim lásku a vděčnost. Ve dnech 17., 18 a 19. května čistili zdejší školu zajištění Němci a kolaborantští Češi, pod dozorem revolučních gardistů. Obnova vyučování začala až 22. května 1945. ³⁹ Doplním text ještě o vzpomínku pamětnice, která byla šťastná, že osvoboditelské armády přijely, o 23 let později, v roce 1968, byla o to víc zklamaná a zmatená, že ti samí lidé je přijeli okupovat. Již na konci května téhož roku se opět začaly oslavovat narozeniny prvorepublikových státníků.

Vojín Bakurin/Polosin

Následující den, 10. května, procházely Počernicemi další jednotky Rudé armády. Lidé je nadšeně vítali. Bohužel se ten den neobešel bez tragické události. Na jednom z projíždějících tanků seděl sovětský voják, který několik dní pořádně nespal. Jak projížděl Počernicemi, tak ho přemohla únava a on spadl pod kola svého vlastního tanku – zrovna ve chvíli, když všechny válečné útrapy skončily... Voják byl pohřben v Počernicích na hřbitově o dva dny později, tedy 12. května 1945, a byl známý jako Ivan Bakurin. V roce 1974, kdy se Počernice připojily k Praze, po něm zde byla dokonce pojmenovaná ulice vedoucí právě k hřbitovu (po ulicích Koněvova, Jeremenkova a Gončarenkova, to byla čtvrtá pražská ulice pojmenovaná po sovětském vojákovi). V období mezi léty 1948 a 1989, kdy v Československu byli u moci komunisté, chodili žáci počernické školy každoročně k hrobu padlého sovětského vojína, kam pokládali květiny apod. Jednoho z žáků ale začal osud vojína více zajímat – kdo to vlastně byl a odkud pocházel. Martin Šíla, dolnopočernický občan, se o něj začal tedy pátrat po informacích z jeho života. Zezačátku ale v podstatě nic neobjevil, kromě tohoto záznamu: „*Dne 10. května 1945 přejet a usmrčen ruským tankem projíždějícím obcí Dolní Počernice. V hlášení velitele stanice SNB Dolní Počernice ze dne 9.4.1946 je uváděn jako TVAROCUM BAČURIN UBANOBUR. V dalších dokumentech od 10.10.1947 je již všude uveden jako IVAN BAKURIN.*“⁴⁰, který je volně přístupný na internetu. Snažil se tedy získat více informací, ale nejprve se mu nedařilo objevit nic dalšího. Až později se podařilo složitě zjistit pravdu a to takovou, že v dolnopočernickém hrobě vlastně neleží žádný Bakurin, ale Vasilij Ivanovič Polosin. Díky jeho neúnavnému pátrání

---

³⁹ Školní kronika. Dolní Počernice, 1940.

⁴⁰ *Portál CE VH* [online]. In: . [cit. 2021-03-28]. Dostupné z: <http://www.evidencevh.army.cz/evidence/vy-sledky-hledani-v-cr?fnin=Ivan&srn=Bakurin&st=1>

máme také informace o životě vojína Polosina. Narodil se v roce 1908 ve vesnici Laskovo, do vojenské služby byl povolán v roce 1942. Sloužil jako řidič, v srpnu 1943, kdy byl příslušníkem 870. lehkého dělostřeleckého pluku, byl vyznamenán Řádem rudé hvězdy. Byl to statečný voják, jak dokládá výňatek textu jeho nadřízených, kterým ho na toto vyznamenání navrhli: „*Během bojů od 16. do 19. srpna t. r. se v okolí obce Dolgenkaja, po masivním bombardovacím útoku nepřátelských letadel, začalo hořet auto s municí. Soudruh Polosin, riskujíc svůj život, uhasil toto hořící auto a převezl je na bezpečné místo. Následně se vrátil do oblasti, která byla stále napadena bombardováním a vyvezl i ostatní auta, která se ocitla pod nepřátelskou palbou*“⁴¹. Polosin byl v květnu 1945 příslušníkem 6. gardové armády, sloužil u 202. dělostřelecké brigády, která do tohoto útvaru patřila. Tato brigáda nebyla plně motorizovaná a pro odvoz svých děl musela občas použít i tanky jiných útvarů. Jelikož byl v akci již od 6. května 1945 patrně vlivem únavy usnul, a spadl na křižovatce, přímo na hlavní silnici, pod pásy tanku, na jehož korbě jel. Jeho jméno bylo pravděpodobně chybně zapsáno špatným přepisem z latinky do azbuky a zpět. A i přesto, že se zjistilo, že se vlastně jmenoval jinak, ulice se přejmenovávat nebude⁴².

Jako zajímavost přidám svědectví pana Jaroslava Novotného, který byl svědkem výše zmíněné nešťastné události na konci války. „*Smrt toho rudoarmějce si velmi jasně pamatuji. Viděl jsem ji na vlastní oči. Bylo to 10. května 1945, někdy dopoledne. Dolními Počernicemi projížděla tehdy další tanková kolona Rudé armády. Mohlo mi být tak sedm let, chodil jsem tehdy buď do první nebo druhé třídy obecní školy na Jahodnici. Táta mě vzal s sebou, abych se podíval na projíždějící válečnou techniku a zamávali našim osvoboditelům. Stáli jsme tehdy na ulici Českokobrodská, přesně na místě, kde je dnes autobusová zastávka směrem do Běchovic. Projížděl tank za tankem. Pomalu se vynořovali ze zatáčky směrem od Barborky a pokračovali ku Praze. Lidé z Dolních Počernic stáli na krajích u silnice a mávali na projíždějící techniku obsazenou vojáky. Na každém tanku seděla vždy skupina rudoarmějců. Najednou se vynořil další tank, se sedícími vojáky. Jak vyjel ze zatáčky, tak jeho řidič pravděpodobně před sebou uviděl rovinku směrem dolů k Jahodnici a přidal vyšší rychlost. Tank typu T-34 sebou prudce škubl (což byla jeho běžná vlastnost při zařazení větší rychlostního stupně) a v tom okamžiku se to stalo. Na předním blatníku ocelového kolosu, po levé straně před věží z pohledu jízdy, tedy na straně blíže ke kraji silnici, seděl ruský voják. Buď usnul únavou, nebo se málo držel, ale jak sebou tank při zařazení vyšší rychlost prudce škubl, najednou spadl přímo před něj, udělal kotrmelec*

---

⁴¹ Archiv Martina Šíly

⁴² Pražská ulice připomíná neexistujícího hrdinu. Řešit to už nechce nikdo [online]. [cit. 2032-02-24]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/S7uSK/prazska-ulice-pripomina-neexistujiciho-hrdinu-resit-to-uz-nechce-nikdo>

a v tom okamžiku se jeho hlava ocitla těsně před levým pásem tanku. Ozvalo se krátký nepřijemný zvuk a ve vteřině byla hlava rudoarmějce rozdrcena na kaši. Zbytek těla zůstal nedotčen. Neozval se žádný výkřik, spadlý voják neměl vůbec čas zareagovat. Pamatuji se dokonce, že jeho samopal zůstal ležet na tanku. Zbylí vojáci na korbě tanku zakřičeli do útrob věže na řidiče tanku, ten zastavil, ale již nedalo nic dělat. Vzpomínám, že vzali polní lopatku a rozdrcenou hlavu položili na zbytek nedotčeného těla. Kolona na okamžik zastavila, přišel nějaký vyšší velitel, nařídil ostatky vojáka uložit stranou a za chvíli se proud vojenské techniky valil dál ku Praze. Jasně si vzpomínám, jak námi všemi tato událost otřásla, ale rudoarmějci si z toho moc nedělali. Asi již viděli tolik mrtvých, že jeden navíc pro ně nic neznamenal.“⁴³

O nedlouho později, 16. května 1945, se vracel prezident Edvard Beneš do vlasti. Již několikrát jsem zde zmiňovala důležitost železniční trati vedoucí Počernicemi, zmíním ji i teď. Prezident přijížděl do Prahy vlakem ze Slovenska, projížděl tedy přes Počernice. Mnoho místních obyvatel se vydalo na zdejší nádraží a šli navrátivšího prezidenta radostně přivítat ve vlasti.

---

⁴³ Vzpomínky Jaroslava Novotného

5. Oběti války v Dolních Počernicích

Ve druhé světové válce zahynulo několik desítek miliónů lidí, ať už na bojištích, mimo ně nebo v koncentračních táborech, a je dosud považována za nejstrašlivější válku v dějinách. V Dolních Počernicích žilo před válkou 2 188 obyvatel, na následky nacistického běsnění zemřelo jen pár desítek občanů. Na předchozích stránkách jsem už pár jmen okrajově zmiňovala – např. rodina Dubských – židovská rodina, která byla deportovaná již v roce 1942, z jejích členů se domů už nikdo nevrátil, další jména jako Houžvička Antonín, Hrubý Václav, Hylský Karel, Veselý Antonín můžeme najít v místní komunistické kronice, kde se píše, že se podíleli s místní KSČ na protinacistickém odboji, a také další dolnopočerničtí občané, kteří buď padli z důvodu činnosti v odboji nebo při některém z náletů na Prahu... V neposlední řadě bych ráda zmínila Josefa Zdvíhala, který byl zatčen v Hloubětíně za to, že vedl ilegální vojenský výcvik hasičů ve Svěpravicích. Byl vězněn v „Pečkárně“ a na Pankráci, nakonec byl převezen do Terezína, kde na konci dubna 1945 zemřel⁴⁴. Jeho jméno zmiňuji proto, že se mi při bádání do rukou dostal dopis, který ještě 19. dubna 1945 poslal z Terezína domů, o šest dní později zemřel. Jeho potomci donedávna žili v Dolních Počernicích. Na rodném domě Josefa Zdvíhala v Novozámecké ulici bude v blízké době odhalena pamětní deska za jeho činy v průběhu války.

Mezi oběti války můžeme počítat také dva malé chlapce – Jaroslava Blechu a Čestmíra Radu, dva nevlastní sourozence, kteří na břehu rybníka u brány do parku našli ještě nevybuchlý granát. Bohužel s ním začali manipulovat a ten je na místě, nedaleko železniční trati, zabil.

Další občan Dolních Počernic, který stojí za zmínku, je Leopold Kaniok, jenž ve své dílně, z níž vytvořil provizorní ubytovnu, schovával různé uprchlíky – pokoušel se transportovat především německé emigranty, kterým se nepodařilo dostat před vyhlášením Protektorátu z Československa, na polské hranice. Umožnil útěk přibližně třem uprchlíkům týdně. Bohužel byla jeho ilegální činnost už v roce 1941 odhalena a byl zatčen. Po vyhlášení prvního stanného práva byl 30. září 1941 popraven. Gestapo zatklo i Kaniokovu manželku Charlotu a asi rok ji věznilo. Nakonec ji propustili, ale později byla určena k transportu do koncentračního tábora. Provedla fingovanou sebevraždu a její trik jí prošel. Do konce války žila v ilegalitě.

Stejně jako po první světové válce, tak i po té druhé, její oběti z Dolních Počernic dostaly také svůj pomník. Na ten si však museli počkat mnoho let až do roku 2010, kdy byl slavnostně odhalen. Pomník má tvar kříže a je umístěn v parčíku „U Váhy“ – u křižovatky ulic

---

⁴⁴ *Památník Terezín* [online]. [cit. 2021-5-23]. Dostupné z: <https://www.pamatnik-terezin.cz/vezen/mp-zdvihal-josef>

Hrabačovská a Českobrodská. Jsou na něm napsána jména všech dolnopočernických občanů padlých během druhé světové války.

6. Dolní Počernice po druhé světové válce

Období po druhé světové válce bylo obdobím růstu a rozvoje. Tato doba růstu by pravděpodobně pokračovala i nadále, kdyby v roce 1948 neproběhl takzvaný únorový převrat, kdy moc převzala Komunistická strana Československa. Celé se to samozřejmě promítlo v Dolních Počernicích, kde komunisté hráli velkou roli – už ve volbách v roce 1935 získali v počernickém zastupitelstvu tři mandáty, velmi aktivně se podíleli na odboji během druhé světové války a také na politickém uspořádání v obci na konci války. V Počernicích bylo mnoho dělníků, kteří dojížděli do továren v Libni, Karlíně, Vysočanech a v jiných místech.

Toto období ale nepřineslo Počernicím pouze špatné věci. Například zde byla zavedena městská hromadná doprava, takže spojení s Prahou se o něco zjednodušilo. V polovině padesátých let byla také elektrifikována železniční trať Praha – Kolín. Některé objekty však začaly chátrat, jelikož se o ně nikdo příliš nestaral, např. kostel, zámek s parkem, mlýn, pivovar, rybník...

Učitelé z dolnopočernické školy byli ředitelem Lidmilou, který byl ve své funkci od začátku války, velice chváleni za předávání a podporování českého ducha v průběhu druhé světové války. „*Ke cti všech učitelů zdejší školy budiž řečeno, že se všichni chovali v době okupace čestně a statečně, takže všichni bez nesnázi a vyšetřování dostali od místního národního výboru osvědčení, že proti nim není ve smyslu národním žádných námitek.*“⁴⁵ Mnoho lidí však místní učitelé v průběhu války udávalo, především za to, že neplnili řádně své povinnosti či neměli dostatečné znalosti německého jazyka apod.⁴⁶ – podrobnosti stížností se mi nepodařilo dohledat. Ředitel Lidmila však uvedl, že unikli trestu díky dobrým lidem, a že někteří učitelé byli také sledováni gestapem. Po válce se místo němčiny začala učit ruština.

Po druhé světové válce prudce vzrostla nenávist ke všemu německému a touha po pomstě, což se projevilo na odsunu obyvatel německého původu. Tato událost neminula ani Počernice. Ve vsi byla po příjezdu Rudé armády ustanovena Revoluční garda, ve které bylo cca 30 mužů. Velitelem se stal Ladislav Marvan a jeho zástupcem byl Jan Dvořák. Velitelství mělo sídlo na Barborce. Tato skupina měla na starosti německé rodiny v Počernicích a zjišťovala, zda spolupracovaly s nacisty. Pokud pojali nějaké podezření, či měli důkazy, shromáždili je ve sklepě domu č.p. 72 u Českobrodské ulice.⁴⁷ Zároveň zastavili německé rodiny, které utíkaly na západ

---

⁴⁵ Školní kronika. 1940-1969. Škola obecná v Dolních Počernicích.

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ Co se počtu německých rodin týče, nepodařilo se mi bohužel konkrétní číslo dohled (možná se mi zadaří v budoucnu, jestli budu procházet další archivní materiály). Můžeme ale odhadnout, že to nebylo velké číslo, jelikož v domě s č.p. 72 není příliš místa, vešlo by se tam max. 5 rodin. Toto číslo by odpovídalo, protože ve školní kronice je uvedeno, že rodiny byly využívány pouze na drobné úklidové práce, než byly odsunuty.

přes Počernice před ustupující frontou. Místní Němce pak bylo možno spatřit s bílými hákovými kříži na zádech, jak pracují na úklidu obce a při práci na polích. Příslušníci RG je pak předávali na Jahodnici, odkud byli posíláni do Prahy do sběrných táborů. Odsun zajištěných německých uprchlíků i německých rodin bydlících v Počernicích provádělo v období do 15. srpna 1945 místní velitelství Rudé armády. Po odsunu Němců byla rozpuštěna i jednotka Revoluční gardy.

Závěr

Cílem předložené práce bylo v kontextu dějin Dolních Počernic zachytit dramatické osudy této obce a jejích obyvatel z května roku 1945. Jedním z cílů bylo také využití bakalářské práce pro vzdělávání dolnopočernických žáků.

Je třeba si uvědomit, že Dolní Počernice jsou pouze malou obcí v Praze, jejichž historie, a především také právě poslední dny druhé světové války, jimiž jsem se v práci zabývala, nelze co se množství informací týče srovnávat s jinými obcemi či rovnou městy. Považuji tedy každé nové zjištění za velmi cenné a z především z toho hlediska, že se mohou využít pro vzdělávání budoucích generací.

Za nejvíce přínosné považuji informace získané o jednotlivých lidech, kteří se nějakým způsobem zapojili do odboje proti nacistické nadvládě. Po některých těchto osobnostech jsou dokonce pojmenované ulice, ať už v Dolních Počernicích nebo sousedních obcích, např. v Hostavicích nebo na Jahodnici (ulice Bajgarova, Jana Bílka a další). I přesto, že jsou až tak významní, že po nich byly pojmenovány některé ulice, mnoho místních obyvatel neví, proč jsou tak pojmenovány a čím jsou dané osobnosti významné. Práce tak může osvětlit některé názvy.

Jak již bylo zmíněno výše a také v úvodu, studie byla napsána také s cílem vzdělávání dětí. Dle rámcového vzdělávacího programu zapadá do předmětu občanská výchova k tématu naše obec a některé poznatky z ní byly již během vyučovacích hodin využívány. Práce může sloužit také jako námět pro zpracování různých projektů v rámci OV nebo dějepisu týkající se dolnopočernické historie. Dle mého názoru byly tedy cíle, které jsem si v úvodu stanovila, splněny.

Seznam použitých informačních zdrojů

Primární zdroje

Archiv Úřadu městské části Dolní Počernice

Archiv Základní školy v Dolních Počernicích

II. kronika obecné školy v Dolních Počernicích. 1921-1939. Dolní Počernice.

Kronika školní. 1891-1920. Dolní Počernice.

Pamětní kniha obce Dolnopočernické (1923-1950)

VUČKA, Josef. *Paměti: Kronika Dolních Počernic*. Dolní Počernice, 1921-1958.

Literatura

JAKL, Tomáš. *Barikády a bojiště Pražského povstání: letecká válka mezi Labem a Orlickými horami 1938-1945*. Praha: Paseka, 2014. Zmizelá Praha. ISBN 978-80-7432-448-2.

JAKL, Tomáš. *Květen 1945 v českých zemích: May 1945 in the Czech lands : pozemní operace vojsk Osy a Spojenců*. Praha: Miroslav Bílý, 2004. Zmizelá Praha. ISBN 80-865-2407-8.

JAKL, Tomáš. *Květnové vítězství: konec skupiny armád Střed*. Praha: Mladá fronta, 2015. Zmizelá Praha. ISBN 978-80-204-3685-6.

JAKL, Tomáš. *Prahou pod pancířem povstalců: letecká válka mezi Labem a Orlickými horami 1938-1945*. Praha: Mladá fronta, 2010. České květnové povstání ve fotografii. ISBN 978-80-204-2273-6.

KAŠIČKA, František. *Dolní Počernice*. Dolní Počernice: Úřad Městské části Praha-Dolní Počernice, 2007. ISBN 978-80-254-0110-1.

KAŠIČKA, František. *Dolní Počernice: z dějin naší obce*. Praha: Úřad Městské části Praha - Dolní Počernice, 2013. ISBN 978-80-260-5106-0.

LUCAS, James. *Poslední rok německé armády: operace britského a amerického letectva nad českými zeměmi a německá obrana*. Plzeň: Mustang, 1995. Military (Mustang). ISBN 80-858-3161-9.

PLAVEC, Michal. *Smrtonosná oblaka: letecká válka mezi Labem a Orlickými horami 1938-1945*. Cheb: Svět křídel, 2012. Svět křídel. ISBN 978-80-87567-17-3.

RAJLICH, Jiří. *Mustangy nad Protektorátem: operace britského a amerického letectva nad českými zeměmi a německá obrana*. Praha: MBI, 1997. Průvodce (Academia). ISBN 80-902-2381-8.

VOJTÁŠEK, Filip. *Pod palbou hloubkařů: útoky amerických a britských stíhacích letounů na pozemní cíle v českých zemích v letech 1944 a 1945*. Praha: Academia, 2019. Průvodce (Academia). ISBN 978-80-200-2978-2.

Internetové zdroje

American air museum [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <http://www.americanair-museum.com/>

Český rozhlas [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/>

Dolnopočernický zpravodaj [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <https://praha-dolnipocernice.cz/sites/default/files/zpravodaj/>

Echo24 [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <https://echo24.cz/>

Letecká badatelna [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <http://www.leteckabadatelna.cz>

Ministerstvo obrany - evidence válečných hrobů [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <http://www.evidencevh.army.cz/>

Místní jména v Čechách [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <http://mjc.ujc.cas.cz/search.php>

Oddělení péče o církevní památky [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <http://pamatky.bcb.cz/>

Památník Terezín [online]. [cit. 2021-7-6]. Dostupné z: <https://www.pamatnik-terezin.cz/>